

۱۲ شهریور نجه تشکیل اولوندو؟

آقای پیشه وری ایله آقای شبستری آراسیندا آپاریلان اوزون مذاکره و مکاتبه دن سونرا نهایت آقای پیشه وری آژیر روزنامه سینی موقتاً* یولداشلارینین اختیارینا قویوب شهریورین اوللرینده تبریزه گلمله فرقه میزین تشکیلی ایچون بیرنجی قدم گؤتورولموش اولدو.

بوگون فرقه میزین ارکانینی تشکیل نده ن بو ایکی سیما مملکتین وضعیتینی جدی صورتده مذاکره ننتیکدن سونرا، بو قراره گلدیله که، او وقت حزب توده تسکیلاتینین صدری اولان آقای صادق بادکانی دا جلب ننتسینلر.

آقای بادکان اوزون مدت آپاردیغی سیاسی مبارزه لرده آلدیغی تجربه لری نظرده توتوب آقای پیشه وری و آقای شبسترینین ملی شعارلارینی تصدیق ندیب اونلار ایله بو شعارلار اوزرینده فداکاریق گؤستمگه حاضر اولدوغونو گؤستردی.

او وقت آذربایجاندا حزب توده و جبهه ی آزادی دن باشقا سیاسی بیر تشکیلات یوخ ایدی. کارگرلر اتحادیه سی ایسه کاملاً حزب توده نین تحت تاثیرینده ایدی. جبهه ی آزادی ایسه آقای پیشه وری و آقای شبستری واسطه سیله تشکیل اولدوغونا گؤره، اونلارین نظرینه شریک اولاجاغی احتمالی چوخ قوتلی ایدی. او وقته دک حزب توده تشکیلاتی اطرافیندا توپلانان عضولرین بویوک فداکارلیقلارینا و ارتجاعی عنصرلر ایله آپاردیقلاری شدید مبارزه یه باخمایارق، عملی بیر قدم گؤتوره بیلمه میشدیلر. بوندان علاوه حزب طبقاتی شعارلار آلتیندا چالیشدیغی ایچون عموم اهالینی اطرافینا توپلاماغا قادر اولمامیشدی.

*- بو علامتله (ن) و (ا) سسلر ورجکدیر و یاخجه اوخوماق ایچون، قولاناجاق- یاشار آذری

حال بو که، فرقه میزین مؤسسلری ملی نهضتیمیزی وجوده گتیرمک ایچون عموم طبقاتی معین ملی شعارلار واسطه سیله جلب نتمک لزومینی جدی بیر صورتده درک نتمیشدیلر. اونا گؤره اوچلر، یعنی آقای پیشه وری، آقای شبستری و آقای بادکان اوج گونلوک مذاکره دن سونرا بو قراره گلدیلر که، آقای پیشه وری و آقای شبستری اول دموکرات فرقه سی نامیله ملی بیر تشکیلات وجوده گتیرسینلر، آقای بادکان ایسه توده تشکیلاتین باشچیلاری ایله مذاکره ندیب ایکی فرقه نین بیرلشمه سینین وسایلینی فراهم نتسین. بو تصمیمدن سونرا آقای پیشه وری ایله آقای شبستری دموکرات فرقه سینین تشکیلینه باشلادیلر. اولجه آزادخواه شخصلردن مؤسسلر تاپماق لازم ایدی. بو ایسه مشکل بیر مسئله حساب اولونوردو. چونکه خلق سیاسی تشکیلاتلاردان نتیجه آلماییب سوزدن و تظاهرده باشقا عمل گؤرمه دیگینه گؤره چوخ چتینلیک ایله ایشلمه گه حاضر اولوردولار. مخصوصاً فرقه رهبرلرینین تعقیب نددیگی ملی شعارلار داها بویوک فداکارلیق طلب نددیدی. او وقته دک فارس متعصبیلرینین آپاردیقلاری تبلیغات سایه سینده آذربایجانلی نوزونون ملی خصوصیاتینی اظهار نتمگه جرات نشان ونره بیلمه دیگی ایچون مسئله فوق العاده جدی بیر مسئله ایدی. خلق عمومیتله ایسته دیگینی آشکار صورتده دیله گتیره بیلمیردی. اونا گؤره ساده بیر صورتده خلقه یاناشیب فرقه تشکیلینه دعوت نتمک نتیجه ونره بیلمیردی. بونو نظره آلدیقدان سونرا آقای پیشه وری فرقه میزین بیرنجی کتبی مدرکی، فعالیتیمیزین بونوره داشی اولان معروف ۱۲ ماده لی ۱۲ شهریور مراجعتنامه سینی آذربایجان و فارس دیلیلینده قلمه آلدی. آقای شبستری آقای بادکان ایله مذاکره دن سونرا قرار اولدو که، بو مراجعتنامه بیر عده آزادخواهلارین امضاسینا یئتیشدیکدن سونرا شهریورین ۱۲ سینده منتشر اولسون.

امضا توپلاماق نوزو مشکل بیر ایش ایدی. بونولا بنله فرقه یاراتماق ایسته یین رهبرلر مایوس اولماییب تانییب بیلدیکلری آزادخواهلارا مراجعت نده رک مراجعتنامه نی اولنار ایچون اوخویوب نوز مقصدلرینی بیان نددیلر.

ایش، اولده دندیگیمیز کیمی، آغیر و قدم خطرناک ایدی. اونا گۆره هنوز اعلامیه منتشر اولمادان اول بعضیلری متوحش اولوب نوز امضالارینی گنری گۆتورمک ایسته دیلر. باشچیلارین تصمیمی ایسه قطعی ایدی. اونا گۆره قیرخ سگیز نفرین امضاسیله ۱۲ شهریورده مراجعتنامه میز انتشار تاپدی. مراجعتنامه نین انتشاری آذربایجاندا بؤیوک حادثه ایدی. شهریوردن اول اونون اوزو اطرافه گۆندریلدیگی ایچون آذربایجانین هر طرفیندن تلگرافلار سنل کیمی آخماغا باشلادی. ایلرر بویو آزادلیق عشقینده یانیب باخیلان خلق کتله لری تلگرافلار واسطه سیله نوزلرینین دموکرات فرقه سینه الحاقلارینی اعلام نئدیلر. بو تلگرافلار فوق العاده ماراقلی سنلدیر. اونلارین بعضی سینده یوزدن زیاده امضاء واردیر. بوتون شهر، قصبه، حتی کندلریمیزده بنله همان شهریور گۆنلرینده بؤیوک حرکت وجوده گلدی. مراجعتنامه نین انتشاریندان ایکی گون سونرا منتشر اولان آذربایجان روزنامه سینین صفحه لری تبریک تلگرافلریله دولماغا باشلادی. مثلا بو روزنامه نین بیرینجی شماره سینده اهر، جلفا و مرند دن گلن تلگرافلاردا ۸۷ امضاء وار ایدی. همان روزنامه نین ایکینجی شماره سینده گلن تلگرافلارین امضاسی ۲۵۱-ه، روزنامه نین اوچونجو شماره سینده ایسه بو امضالار ۷۵۰-یه چیخدی. بو نحوایله تلگرافلارین گۆنلۆک امضالاری مینلره بالغ اولوردو.

بیلدیگیمیز کیمی ایکی گون مراجعتنامه دن سونرا آذربایجان روزنامه سی انتشار تاپدی. بو روزنامه سابق آذربایجان جمعیتینین اورغانی اولوب آقای شبسترینین مدیریت ایله منتشر نئدلمیشدی. اونا گۆره همان آد و همان مدیریت ایله ایشه باشلاندی. آذربایجان روزنامه سینی بو دوره آقای پیشه وری شخصاً یازیب اونا مستقیماً رهبرلیک نئدیگی ایچون فرقه نین گونده لیک ایشلرینین آینه سی اولابلمیشدی. خلق هامی بو واسطه ایله فرقه نین ایشلریندن اطلاع تاپیر. فرقه عضولری ایسه اونون مقاله لرینی نوزلرینین تبلیغات ایشلرینده موضوع قرار وئریدیلر.

مخصوصاً مقاله لرده اعلاميه نين موادى تشریح ندیلیر. اونلاردان ماهرانه بیر صورتده سیاسی و تبلیغاتی نتیجه لر آیینیر و بو واسطه ایله خلقین افکاریندا بویوک انقلاب یارادیلیردی. مثلا بیرینجی نمره نین باش مقاله سینده آقای پیشه وری "فرقه میز ایشه باشلادی" سرلوحه سی آلتیندا بنله یازیردی. (دوشنبه گونو فرقه میزین مراجعتنامه سی انتشار تاپدی. بو مراجعتنامه خلقیمیز طرفیندن گنیش توجه و بویوک رغبتله قارشیلاندى. مینلرجه آذربایجانلی آذربایجان شهرلرینده مراجعتنامه یاپیشدیریلیمیش دیوارلارین قاباغیندا توپلانیب اوره ک دیونتوسوایله اونو آخره قدر اوخودو. دوشوندو. آقیشلادی و بو واسطه ایله سعادت و آزادلیغی ایچون یول آچیلدیغینی حس نئدی.)

مراجعتنامه میزین دیلی اولدوقجا آیدین و صریح ایدی. بورادا خلقین ایستکلی، آرزولاری و احتیاجلاری چوخ آیدین بیر صورتده گؤستريلمشدی. (بیر ایرانین استقلاليله علاقه دار اولدوغوموز ایله برابر. آذربایجان خلقینین فرهنگی اختیاراتی و نوز مقدار اتینین نوز گوجوایله تعیین نتمه سینى رزو ندیریک. بیز اول دیلیمیزده فرهنگ، بهداشت و دولت اداره سی طلب ندیریک. نوز دیلیمیزده کتابیمیز، روزنامه میز و ادبیاتیمیز آزاد بیر صورتده وجوده گلمه سینه، خلقیمیزین مترقی بیر خلق اولماسینا امکان وئريلمه لیدیر. بیز بیرینجی نوبه ده نوز نویمیز اولان آذربایجاندا باشلابیب بورانین ترقیسینی تأمین نتمکله چالیشیریق. بونون ایچون چوخ ساده و طبیعی بیر تشکیلات وجوده گتیرمگی جداً طلب ندیریک. بو تشکیلات ایران قانون اساسی پایه سینى تشکیل نده ن ایالت و ولایت انجمن لریدیر. ایالت و ولایت انجمنلری تازا بیر تشکیلات دنیلدیر. اونون بویوک و تاریخی گنجیمیشی واردیر. ایران خلقلری مشروطه و آزادلیق آلماق ایشینده آذربایجان خلقینین ایالت انجمنینین فعالیتینه و فداکارلیغینا بورجلودور. اونا گوره ده مستبدلر و آزادلیق دشمنلری بیرینجی نوبه ده بو تشکیلاتی اورتادان چیخارماغا موفق اولموشدور.

فرقه میز ملی بیر فرقه اولدوغو ایچون صنف و طبقه نظرده توتماییب عموم جماعتی نوز بایراغی آلتینا چاغیریر. بو واسطه ایله مرکزی حکومت وینرلی مأمورلارین لیاقتسزلیگی نتیجه سینده میدانا چیخان نفاق و بعضی یاراماز عنصرلرین ناروا حرکتلری سایه سینده توره نن هرج و مرج و شولوقلوغا خاتمه وئره جکدیر.

یننه همان شماره ده آقای پیشه وری (ایکی یول آیرینجیندا بیزیم آخر سؤزوموز عنوانی آلتیندا ایرانین عمومی وضعیتینی تشریح نده رکن فرقه نین یولونو تعیین نده رک یازیر. (بیر دموکراسی و آزادلیغی وار قوه میزله ساخلاماغا آند ایچمیشیک. تازه بیر هیئتله میدانا چیخسادا اونون آذربایجانا یولو اولا بیلمز. تازه رضاخانلیق فکرینه دوشن خانلرین آذربایجانا حاکمیت سورمک آرزوسو اوره کلرینده قالاجاق. آذربایجان نوزو نوز ایشلرینی اداره نتمگه قادردیر. اگر تهران حقه بازلاری لندنن آلدیقلاری الهام اوزره آزادلیغی محو نتمکده دوام نده رسه لر بیز بیر قدم ایره لی قویوب تامیله اورادان قطع رابطه نتمگه مجبور اولاجاییق. تهران حکومتی گرک بیلسین که، او ایکی یول آیرینجیندا دایتمیشدیر. آذربایجان نوزیولونو انتخاب نتمیشدیر. او، آزادلیق و دموکراسی اصولینه دوغرو گنده جکدیر. اگر تهران ارتجاع یولونو انتخاب نده رسه، خداحافظ، بویوروب آذربایجانسز یولونا دوام نتسین. بودور بیزیم آخر سؤزوموز.)

بنله لیکله آذربایجان روزنامه سی فرقه نین کسگین دیلی و قدرتلی تبلیغات واسطه سی اولوب خلقی و فرقه نی هدفه دوغرو سوق نتمگه باشلاییر. آذربایجان روزنامه سی نین مقاله لری خلق ایچریسینده بویوک تأثیر بوراخیر و اونون قوی منطقسی اوخوجولاری دوشونمگ وادار نیدیر. عین حالدا روزنامه ۱۲ شهریور اعلامیه سینی بیر آن بنله نظردن اوزاق سالمیر. مثلا ایکینجی نمره سینده ایالت انجمنی باره سینده یازیلان قیسا و معنالی مقاله لرده آشاغیداک صریح جمله لره تصادف ندریک.

(کمیته میز چوخ تنز بیر صورتده بؤیومگه باشلامیشدیر. بو بیزیم آزادلیغیمیزین ضامنی اولابیلر. لاکن بو کافی ندیلدیر. فرقه سیاسی و اجتماعی تشکیلاتدیر. او، خلقی هدایت و تشکيل نده بیلر، لاکن اونا حکومت نده بیلمز. خلقه حکومت نده بیلن تشکیلات ایالت انجمنی اولاجقدیر. بو انجمن گرک دموکراتیک اصولیله عموم خلق طرفیندن انتخاب ندیلسین. بوتون دولت اداره لری و اونلارین باشیندا دورانلار، نوز ایشلرینده بو ملی تشکیلاتا تابع اولوب اونون دستورلارینی اجرا نتمگه مجبور دورلار. آذربایجان ایالت انجمنی نین بؤیوک سیاسی معناسی واردیر. بو انجمن تهران و ایرانین آیری شهرلرینده باش قالدیرمیش ارتجاع و ضد دموکراسی جریانینا محکم بیر یوموروق و دیش سیندیرجی بیر جواب اولاجقدیر. تهران ارتجاعی بیزیم انجمن آدینی نشیتدیکده تیتره ییب ال آیاغینی ایتیرمگه مجبور اولاجقدیر.)

همان بو مقاله ده فرقه صدرینین بوگونکو شعارلاریمیزی پیش بینلیک نتمه سی آیدین صورتده میدانا چیخیر. آقای پیشه ورینین یازدیغی او مقاله ده آشاغیداکي جمله نی مخصوصاً اوخوجولاریمیزین نظرینه ینتیرمکله اثبات نده بیلریک که، فرقه میزین رهبرلری بوگونکو موفقیتلری چوخ آیدین صورتده گؤرورموشلر. (آذربایجان ایالت انجمنی تک آذربایجان مسئله سینین حلی دنیل، بلکه بوتون آزادلیق مسئله سینین حلی دنمکدیر.)

۱۲ شهر یور مراجعتنامه سی چوخ حرارتلی بیر قلمله یازیلیب اورادا آذربایجانین وضعیتینی آچیق بیر صورتده تشریح ندیلیمیشدیر. مراجعتنامه ده آذربایجان خلقینین دچار اولدوغو اسارت و فلاکتلرین سببلرینی تشریح نده رکن اونلارین اورتادان قالدیریلماسی ایچون عملی یوللاردا گؤستریلیمیشدیر.

مراجعتهنامه ده آذربایجان مختاریتینین لزومو متین و محکم دلیللرایله اثبات ندیلیمیش، بو مختاریتین انجمن ایالتی واسطه سیله تامین ندیلمه سی اورتالیغا سورولموشدور. بو مراجعتنامه نی دقتله اوخودوقدا آشکار صورتده گؤروروک که، فرقه ایشه باشلادیغی وقت وضعیتینی جدی بیر صورتده مطالعه نتمیش،

نوز شعارلارینی اونون اوزرینده قرار و نرمیشدیر. بوگونکو موفقیتلریمیزین الدن ندیلمه سینده همان مراجعتنامه نین بویوک تأثیری اولموشدور. کنچن ۱۲ شهریورده قبول نتدیگیمیز بو هدفه تامیله ینتیشدیگیمیزی اثبات نتمک ایچون مراجعتنامه نین ۱۲ ماده ده عبارت اولان شعارلارینی بورادا تکرار ندیریک.

کتاب منبع سی: شهریورین اون ایکی سی

۱۳۲۴ - ۱۳۲۵

آذربایجان دموکرات فرقه سینین بیرنجی ایل دونومی مناسبتیله

مرکزی تبلیغات شعبه سینین نشریه سی

تبریز ۱۳۲۵

تایپ الیین: یاشار آدری

کتابخانانین اینترنت آدرسه: <http://www.javaan.net/nashr.htm>

پست آدرسه: BM IWSN, London WC1N ۳XX, UK

ایمل آدرسه: yasharazarri@yahoo.com

نشر کارگری سوسیالیستی نین مسنوله: یاشار آدری

تایپ الیین تاریخ: ۱۳۸۵